

Leonid Dobyčín

Lydie, Ljoška

Přeložil a poznámku o autorovi napsal

František Bráblík

L Y D I E

1

Přes ruku jí visel košík s nákupy. Kolínskou "Voyage" Zajcegová vyndala a se zalíbením si prohlížela obrázek, jak cestující jedou na saních. Přiváněla si. Pravou rukou zvedala ke rtům s bílými vousky zmrzlinu za patnáct kopějek.

"Zněj dál, písni má,
pionýrska-á!"

Podsaditý s vyhrnutými rukávy a s chmýřím na lících šel z boku, díval se pochoduujícím na nohy a vážně pokřikoval:

"Levá!"

"Kdožpak to je?" zeptala se Zajcegová.

"Vedoucí," pípla bělovlasá holka se stuhou, pohlédla na Zajcegovou, rozvinula stuhu nad hlavou a odběhla proti větru.

U zavřených zahradních dvěří čekal Peťka.

"Dobrý den," řekl. "Utopil se voják."

Usedli ke stolu pod hrušni. Peťka opakoval úkoly. Zajcegová se roztržitě dívala přes plot.

Bělala se pokroucená oblaka. Na kopečku stálo nízké šedé Nanebevzetí s plochou kopulí, podobné obrněnému automobilu.

"Ráj, to byla krásná zahrada na východě."

Krásná zahrada!...

Po obědě manžel četl noviny. "Ti Číňané, to jsou ale,"
poznámenal nadšeně. Napil se čaje a šel spat.

Přišla Dudkinová v modrých šatech. Seděli pod hrušní.
U vrat zamečela koza.

Probrali se. Poškrabali ji mezi rohy a ona spokojeně
přivřela žluté oči s bílými řasami.

"Byli jste s ní u kozla?" zajímala se Dudkinová.

Nanebevzetí na bezbarvě světlém nebi zčernalo. Vynořil
se měsíc.

"Ochutnala jsem všechny likéry," řekla Dudkinová za-
myšleně. "U Selezněva, na jeho učitelských obědech."

2

Zajcegová v tylových šatech s modrými kytičkami odta-
hovala lokty, aby jí vítr ochlazoval zpocené boky. Kratinká
Dudkinová jí sotva stačila. Manžel supěl vzadu.

Svistuniška v bělounkém šátečku vyběhla z vrat. Dívala
se na cestu.

"Budu vítat ikonu," pochlubila se.

"To my jdeme k utopenému," křiknul manžel.

Zastavili se u kinematografu. Byla tam vyvěšena děni-
kinská zvěrstva. Ze země vyčnívaly hlavy zakopaných. Ke
stromu přivazovali dívku...

Před útulkem seděli vadní a pokřikovali u karet.

"Zujevův dům," povzdechla si Dudkinová. "Bývalo tu
kroketové hřiště. Kvetl tabák..."

Minuli kasárny, červené, se žlutou obrubou kolem oken. Vojáci se drželi za ruce a procházeli se po dvou a po třech.

Nad vírem se tlačili diváci. Hrál se tu na kytaru. Strážný zíval.

Zajcevovi rozrýpali kopeček, jestli tam nebudou mravenci. Manžel rozbalil jídlo.

Mladí muži se zlatými jarmulkami si rozepínali knoflíky a sbíhali k říčce.

"Ponoř se," povykovali, "a řekni - pod lavicí -."

"Smáli se: "Když ses ponořoval, ptali jsme se, kde tě dělali."

Dudkinová zamžourala. Manžel luskl prsty: "No jo, mládí!"

" " Levá! " " zasníla se Zajcevová.

Při návratu rokovali o politice.

"Odevšad by je měli," rozčiloval se manžel.

"Ne, já jsem pro vzdělané národy," nesouhlasila Dudkinová.

Potkali Svistunišku. Už to vyřídila s ikonou a pospíchala, dokud je světlo, k utopenému.

3

Manžel přišel zamračený. Z kanceláře se chodil koupat, v uličce na plotě uviděl cár černého plakátu se žlutým kalichem: Hlasujte pro stranu s-r. Vzpomněl na staré časy a byl dojat... Po obědě se ale rozveselil.

Vyprávěl novinu: "Utopený vyplaval."

-

Zajcegová koupila sponky. Tryskal vodotrysk, červenaly se nizoučké begónie a geránie před sochou soudruha Figatnera.

Setmělo se. Vítr strhl ze stromu větev. Zvedl se prach.

"Hospoda se všemi studenými jídly," přečetla Zajcegová nade dveřmi. Vběhla tam.

"Umývala jsem si hlavu," se smutným úsměvem řekla tlustá hospodská s rozpuštěnými vlasy. Odzátkovala kvas. "Mám tu kamnáře - postavila jsem včera na lívance, je z toho ale učiněný klíž."

Na stole byl talíř s nedopalky. Dvě růže bez stopky plavaly v mističce.

Vběhla mokrá dívka, namířila si to dovnitř pokoje a buclatými prsty odlepovala od nader přilepenou halenku.

"Duha!" Dívka vyskočila. Vyšly s hospodskou na zápraží.

Podsaditý pionýrský vedoucí, bez opasku a bos, se oháněl prutem a vyháněl ven kozla.

"To je jejich?" zazářila Zajcegová.

Mrak prchal. Křičeli vrabci. Kluci vybíhali na cestu a pochodovali:

"A Rudá armáda
zvítězí!"

Táhly se krávy. Vážná a bílá, houpajíc kulatými boky a se zvednutým krátkým ocáskem na kožené podšívce, šla koza. Zajcegová zavolala:

"Lydie, Lydie!"

"Lydie, Lydie," vykláněli se z oken vadní.

Západ svítil na čtyřřádkovou vývěsku. Hráli valčík. V okně krámku visela brašna.

"Žoržíku," zavolala Svistuniška a zastavila se s vědry v rukou.

To Lydii dřív říkali Žoržík, ale Zajcegová ji přejmenovala. "Není to ženské jméno," vysvětlovala.

1925

LJOŠKA

Ljoška skočil z postele. Matka byla ve službě.

Slabě se bělal polokrouhlý měsíc, nakloněný jako nad studnou. Hubená bříza s tmavými větvemi se nehýbala. Na trávě blýskaly kapičky. Slepice s kuřaty semtam zobly a toulaly se po dvoře.

Pohupujíc břichem, sestoupila po schodech Trifoniška v černých volných šatech se světlemodrými růžemi. Měla v ruce klíč a přes ruku jí visela vyšívaná taška s tygrem.

"Fuj," zhlédla Trifoniška, "prasátko!" a důležitě odešla pro housky.

"Já jsem se myl," křikl za ní Ljoška.

Vousatý rozvažič vody ukuseval z libry výražkového chleba a hřměl koly. Prach se ospale zvedal a zase sedal.

"Strýčku," zažadonil Ljoška, "svez mě," a rozvažič vody mu dovolil sednout si na bečku.

Záviděly ženské, nesoucí na vahách svázané hliněné hrnce se svařeným mlékem, i konduktérka v brýlích, která hnala krávu a oháněla se po ní provazem, i čtyři zloději, co seděli u návrší a rozebírali pytel s prádlem.

"Vykradli pádu," ukázal rozvažič vody a sundal Ljošku dolů.

Slunce se zvedlo a pánilo. Ozařovalo výražkový chléb v čajovně u Silebinové. Kluk z kinematografu vylepoval plakáty. Bylo tam vytištěno "Zdarma", ale Ljoška neuměl číst.

V zahrádce s hnědým plotem seděl na lavici pod višňí námořník, hověl si na sluníčku a hrál na balalajku.

"Transvaal, Transvaal..."

U zahrádky bylo dobře. Plot se už vyhřál a byl teplý, zezadu do hřálo ramena, voněl jetel.

Námořník...

Ale matka se už vrátila a česala si vlasy před úlomkem zrcadla.

Pili vařící vodu s práškovým cukrem a chlebem. Odfukovali. Matka poručila nechodit k říčce, zatáhla záclonu a šla spát.

Najednou zahřměla hudba. Všichni vyběhli.

Blýskaly se žerdě praporů. Praskaly bubny. Pionýři v šátcích pochodovali do lesa. Povož s kvasem rachotil vzadu.

Za nimi! S kluky, se psy, rozhazoval rukama, vybíhal a vyskakoval:

"Do lesa!"

Podél zahrádek šel námořník a hrál si s lýkovou žínkou. Povolával jeho světlemodrý límec, v zátylku se třepetaly dvě úzké stužky.

Námořník! Jak se hudba vzdalovala, utichala, sedal prach. Ljoškovi bušilo srdce. Běžel k říčce - za námořníkem.

Námořník! Ze všech stran se sbíhali lidi. Ti, co plavali, vylezli, ti, co se povalovali na písku, vyskočili.

Námořník!

Hnědý jako hliněný hrnec, skočil, vynořil se a plaval. Na ruce měl modrou kotvu, svaly se napínaly jako pletenky výražkového chleba u Silebinové na polici.

"To já jsem ho přivedl," chlubil se Ljoška.

Bylo horsko. Vzduch nad řekou se vlnil. Vyskakovaly ryby. Proplouvaly ložky, ženy v barevných rouškách se nahýbaly nad okraj a nořily prsty do vody.

Koupající se zápasili, dělali kotrmelce a chodili po rukou.

Slunce ale postupovalo. Napřed bylo vzadu, teď vpředu - je čas k obědu.

Matka čekala. Brambory byly uvařeny, chléb a láhev s olejem byla na stole.

Najedli se. Matka chválila olej. Oblízali lžice. Vyšli na zápraží.

Na dvoře na rozprostřených dekách seděly susedky. Koblébaly malé děti, tichounce prozpěvovaly a kuchyňskými noži si navzájem hledaly v hlavách.

"Také se uložíme," zaradovala se matka a utíkala pro deku.

Leželi. Ljoška jí položil hlavu na kolena. Prohrabovala se mu prsty v chundelatých vlasech.

Po nebi přelétaly malinké obláčky v námořnických kazajkách, obláčky, podobné výražkovému chlebu a kupám prádla.

"Babky," vyskočila matka, "když se koupat, tak se koupat, ať nezmeškáme, dnes je zdarma."

"Zdarma!"

Vstaly jedna za druhou, zašukaly, uvázaly si šátky a vyběhly za vrata. Honily se, smály se, potom ale ztichly a smutně zpívaly:

"Chudasův šat o kořeny zadrhává,
do větvi zapleten vlas."

Trhaly tvrdou vysokou trávou, aby si ji mohly dát pod nohy, až budou vystupovat na břeh. Tekla hořká bílá šťáva a usýchala na prstech.

Tloukly nohama, plavaly, s pískotem sedaly na bobek. Ljoška stál u vody a chodidly mísil bláto. Slunce klesalo. Začali kousat komáři.

Kvákaly žáby. Nebe vybledlo. Tráva vychladla.

Prach v kolejích byl teplý a hřál nohy. Ulice šuměla. Všichni pospíchali na představení zdarma.

Šel rozvažič vody, zhlížel shora dolů jako z bečky a kroutil si vousy.

Mávajíc rukou, jako by v ní měla provaz, spěchala stará konduktérka a vesele běželi čtyři zloději, co vykradli půdu.

Bylo rušno. Před zmrzlináři stály fronty. Šustěly slunečnicové slupky. V zahradě svítily lucerny, hrála hudba a tryskal vodotrysk. Matka přišla do rozpaků - děti do kinematografu nepouštěli. Ljoška začal brečet.

Stmívalo se. Nevysoko kroužila hudba přibitá rosou. Silbinová seděla na schůdkách - tiše, tiše, zamyšlená, neoháněla se ručníkem a nehulákala.

V zahrádce, potmě, tichounce námořník přehrával na balalajce:

"Transvaal, Transvaal."

Tak jako Ljoška - nebyl na představení zdarma, hodný...

Vzdychajíc procházela se po dvoře Trifoniška, pozorovala hvězdičku a žvýkala. Z tašky s tygrem vyndala piroh a podala Ljoškovi.

Seděl na stupínku a začal jíst. Cpal se oběma rukama. Píroch byl sladký, ale ruce slané od bláta a hořké po té trávě, kterou trhal, když šel s matkou na břeh.

1926

- - -

POZNÁMKA O AUTORU

Leonid Ivanovič Dobyčín se narodil r. 1896 v Dvinsku a zdá se, že o něm i píše ve svých prózách, jejichž ostré záběry ozařují rodné město jako snímek pořízený bleskem. Byl inženýrem v Brjansku.

Vydal Vstreči s Liz /1927, celkem 9 povídek, mezi něž patří i Lydie a Ljoška/, Portret /1931/, Gorod En /1935/. Jeho vidění je tak osobité, že obdoby se hledají dost těžko. Obrazy jsou svěží jako u Babela, jenže Dobyčín nazírá děje všední, povlovné a otřelé. Přesto má rád např. děti a slunce, takže nás může napadnout i Oleša. V tůni života, s nímž jeho postavy někdy snad ani nevědí, co počít, ukazuje pohyb. Uvědomíme si, jak je to umné, když po přečtení nabudeme dojmu, že pohyb je tu nulový. Dobyčín se ovšem později formoval v Leningradě, kde byli též Charms a Zamjatin. A Zoščenko. Jeho přítelem byl N.K. Čukovskij, vzpomíná na něho Kaverin. Psal o něm N. Stěpanov i N. Berkovskij. Také O. Reznik, jehož článek má titul "Pozornaja kniga".

Dobyčín žil jen čtyřicet let. R. 1936 v Leningradě skončil život sebevraždou.